

ELŐTERJESZTÉS BÉKÉS MEGYE KÖRNYEZETVÉDELMI HELYZETÉRŐL 2021.

LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

Békés megye területe levegőtisztasági szempontból az ország viszonylag tisztább levegőjű térségei közé tartozik. A megyében nem üzemelnek a nagyobb levegőszennyezésekért felelős vegyi- és nehézipari művek és az erősen levegőszennyező hőerőművek.

A megye területén jelentősebb légszennyezést okozó tevékenységek az alábbiak:

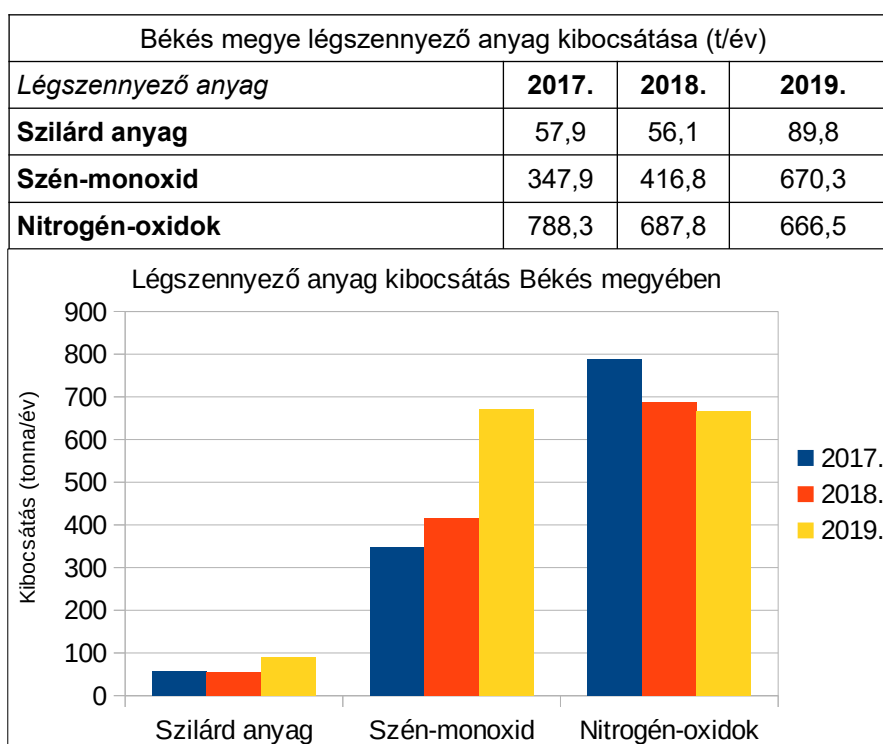
- kőolaj, földgáz kitermelés, feldolgozás,
- téglá és cserépgyártás,
- üvegyártás,
- gépgyártáshoz kapcsolódó felületkezelés,
- nyomdaipar,
- öntöde, kohászat,
- fa felületkezelés.

Az előforduló technológiák közül a téglá és cserépgyártás, valamint az üvegyártás elsősorban füstgáz kibocsátással és szilárd komponensekkel terhelik a levegőt. A fa, illetve fém felületkezelés, valamint nyomdaipari tevékenységek során a jelentős szerves oldószer kibocsátás okoz levegőterhelést. A földgáztermelés és feldolgozás kibocsátása mind szénhidrogének, mind CO, NO_x komponens tekintetében jelentős. A mezőgazdaságban elsősorban a terményszárító- és tisztító berendezések porkibocsátása, valamint az öntödei és kohászati tevékenység szilárd anyag kibocsátása mértékadó.

A megye területén 548 db légszennyező telephelyet tartunk nyilván, mely telephelyeken 1556 db légszennyező pontforrást üzemeltetnek.

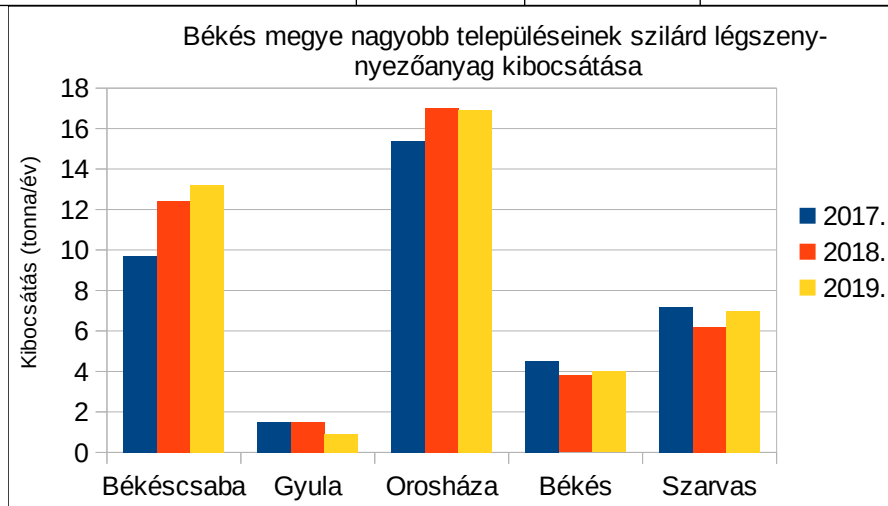
A következő diagramokon szemléltetésre kerülnek a megfigyelt légszennyező anyagok kibocsátási értékei (tonna/év) a 2017-2019 közötti időszakra vonatkozóan. Az adatok az OKIR felületen keresztül érhetőek el a „<http://web.okir.hu/sse/?group=KAR>” felületen.

Békés megye területén a légszennyező anyag kibocsátás (tonna/év) 2017-2019.

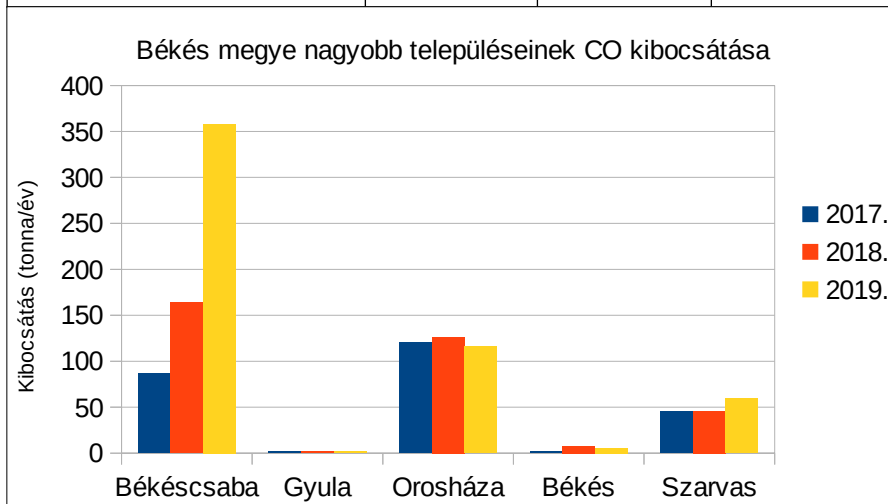
**Békés megye nagyobb településeinek szilárd légszennyező-anyag kibocsátása (t/év)
2017-2019. évben**

Békés megye 5 legnagyobb településének szilárd légszennyező-anyag kibocsátása (t/év)			
Szilárd anyag	2017.	2018.	2019.
Békéscsaba	9,7	12,4	13,2
Gyula	1,5	1,5	0,9
Orosháza	15,4	17	16,9
Békés	4,5	3,8	4
Szarvas	7,2	6,2	7

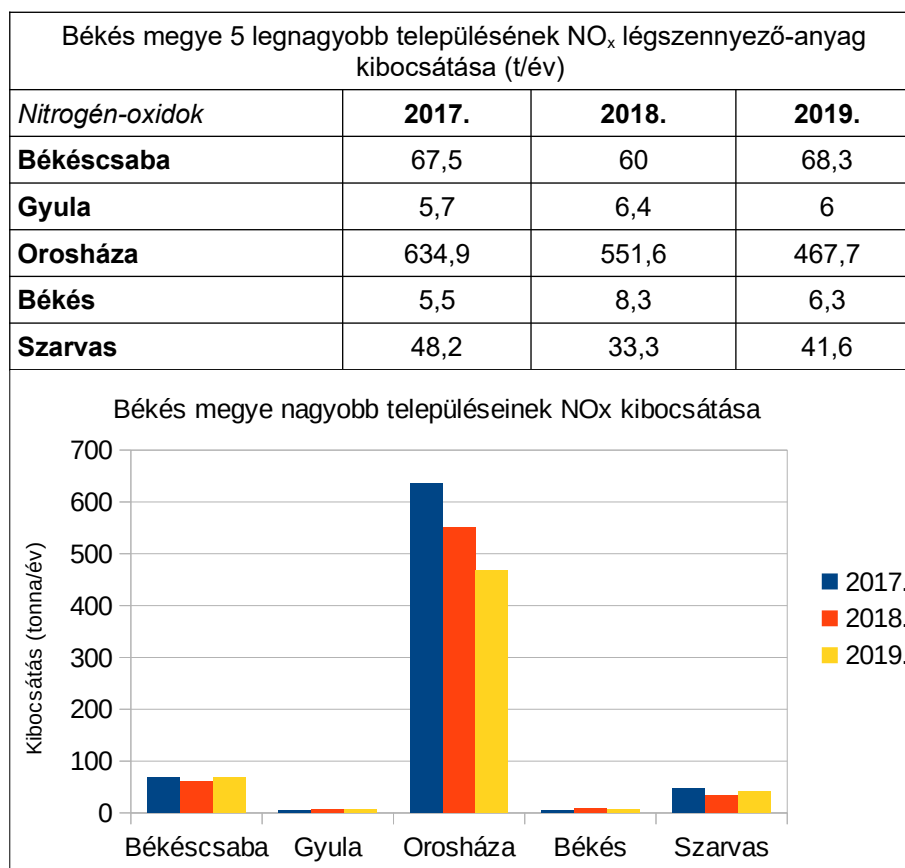

Békés megye nagyobb településeinek CO kibocsátása (t/év) 2017-2019.

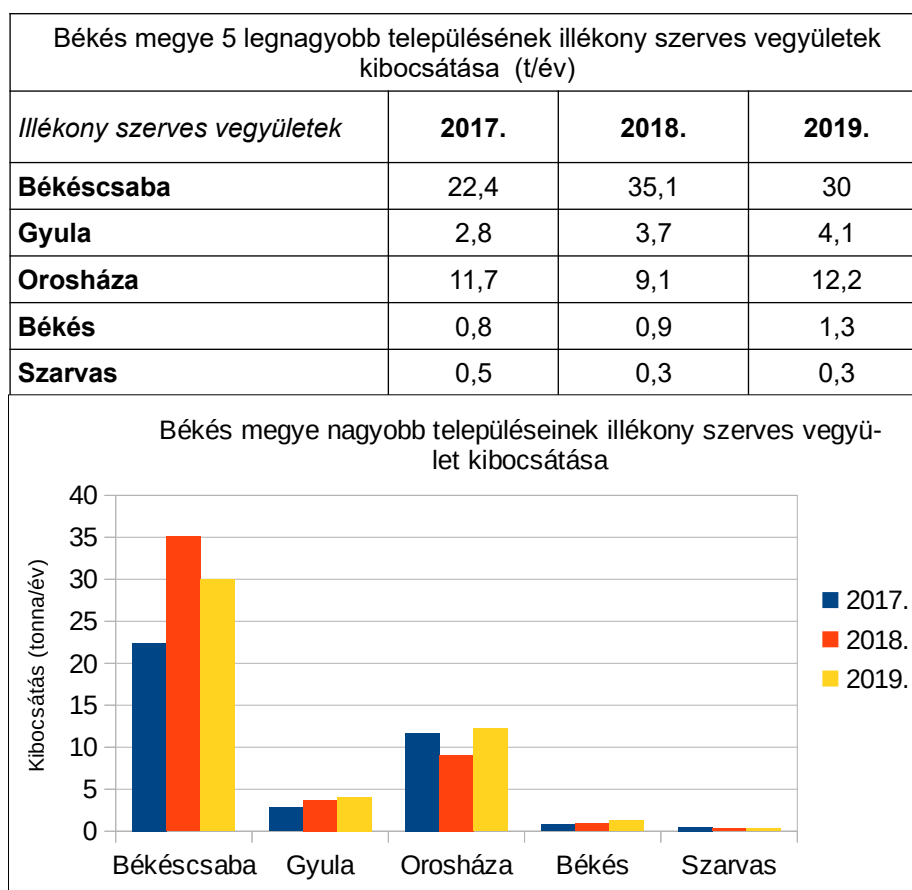
Békés megye 5 legnagyobb településének CO légszennyező-anyag kibocsátása (t/év)			
Szén-monoxid	2017.	2018.	2019.
Békéscsaba	86,9	164,2	358
Gyula	1,9	2	1,4
Orosháza	120,5	126,4	116,2
Békés	1,5	7,6	5,8
Szarvas	45,2	45,9	59,5

Békés megye nagyobb településeinek NO_x kibocsátása (t/év) 2017-2019.

Békés megye nagyobb településeinek illékony szerves vegyület kibocsátása (t/év) 2017-2019.

A kibocsátások változása az elmúlt időszakban (2017-2019.)

Békés megye területén a növénytermesztés és az állattartás a jellemző tevékenység, így a térségben a levegő minősége a por, illetve az esetenként előforduló bűzhatás miatt fordulhatnak elő kedvezőtlen folyamatok.

A nagyobb porkibocsátók a mezőgazdasági üzemek, a szárító és tisztító telephelyek, valamint az egyes ipari üzemek (pl. a téglá- cserépgyártás, öntödék, kohászat).

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a mezőgazdasági tisztító és szárító telephelyeken új, korszerűbb berendezéseket állítottak üzembe, illetve korábbi szárító-tisztító rendszereket korszerűsítettek.

A tisztítóberendezésekhez kapcsolódó jobb leválasztási hatásfokú, korszerűbb ciklonok, porszűrők beépítésével csökkentették, illetve a kibocsátási határérték alatt tudják tartani a légszennyező anyagok kibocsátását.

A kibocsátott légszennyező anyagok közül a szén-monoxid légszennyező anyag 2019. évi jelentős növekedésének okát jelenleg vizsgáljuk.

Orosházán 2017. évtől a nagymértékű szén-monoxid és nitrogén-oxidok csökkenése a két üvegyár telephelyén történt leválasztóberendezés beépítésének köszönhető.

Az immisszió mérőhálózat rövid ismertetése, mérési eredmények értékelése

Békés megye területén Gyulán, Békéscsabán és Orosházán a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály Laboratóriumi Osztály (továbbiakban: Laboratóriumi Osztály) manuális mérőhálózat keretében végez környezeti levegő vizsgálatokat. Jelenleg a megyében egész évben üzemelő, folyamatos mintavételre alkalmas automata mérőállomás nem üzemel.

A levegőből nitrogén-dioxid légszennyező anyag mintavétele Békéscsabán 2 ponton, Gyulán 1 ponton, Orosházán 1 ponton, továbbá szálló por (PM₁₀) mintavétele Békéscsabán 2 mintavételi ponton (1 jogszabály által előírt ponton és 1 eseti mérőponton) történik.

A mért és kiértékelt adatok az alábbiak:

Nitrogén-dioxid éves periódusok statisztikai paraméterei 24 órás átlagok alapján

Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)	Gyula				
	Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (85 µg/m ³), túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	Minősítés
2017 1	38,26	110,00	2	0,57	megfelelő
2018 1	37,73	97,00	2	0,58	megfelelő
2019 1	33,97	109,00	5	1,57	megfelelő
2020 1	34,33	121,00	2	n. a.	megfelelő

Mérőpont: Gyula, Megyeház u. 5–7. szám

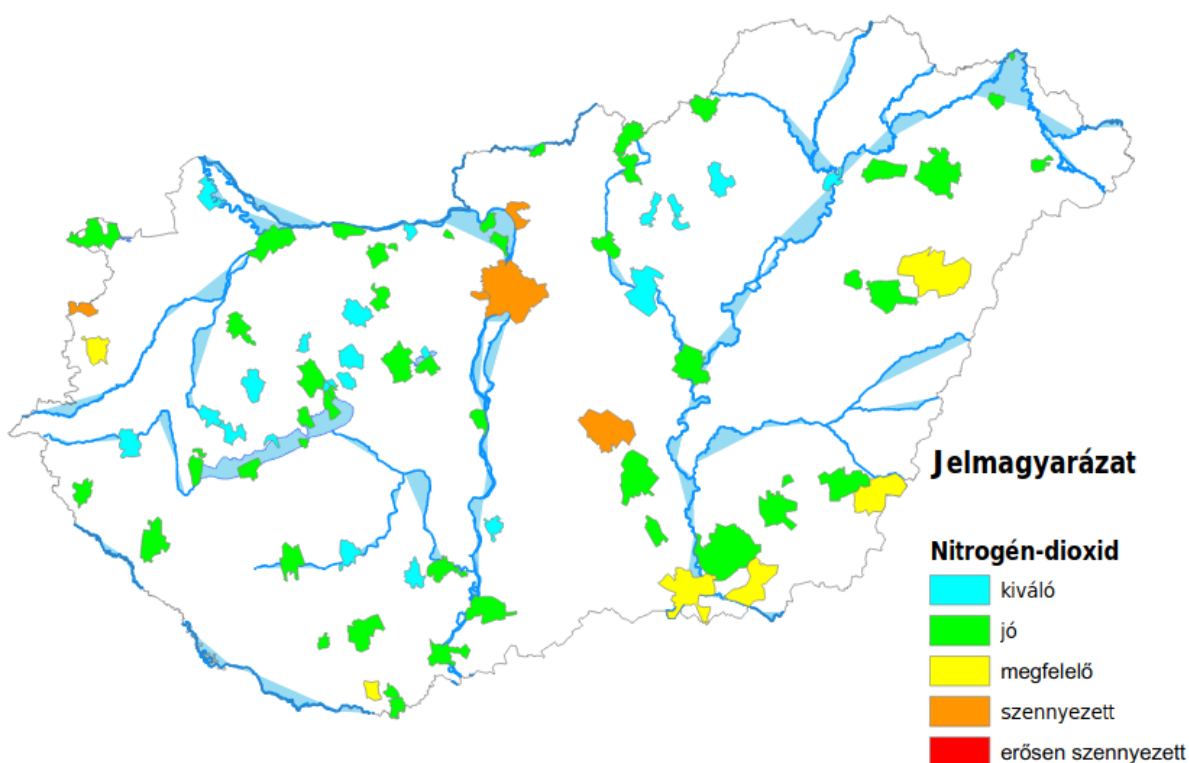
Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)	Békéscsaba				
	Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (85 µg/m ³), túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	Minősítés
2017 2	26,42	95,00	5	0,74	jó
2018 2	24,85	83,00	0	0,00	jó
2019 2	23,64	100,00	1	0,00	jó
2020 2	20,89	69,00	0	0,00	jó

Mérőpont: Békéscsaba, Árpád sor 2/6.
Békéscsaba, Pásztor u. 17.

Nitrogén-dioxid (mérőpont száma)		Orosháza				Minősítés
		Átlag ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Maximum ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24 órás határérték ($85\mu\text{g}/\text{m}^3$) túllépés (db)	Határérték túllépés (%)	
2017	1	20,12	65,00	0	0,00	jó
2018	1	18,19	54,00	0	0,00	jó
2019	1	20,37	49,00	0	0,00	jó
2020	1	20,48	51,00	0	0,00	jó

Mérőpont: Orosháza, Szabadság tér 4–6.

Az elmúlt években a fenti három város környezeti levegője – az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat által – a kiértékelt nitrogén-dioxid mérési adatok alapján jó, és megfelelő minősítésű, folyamatos határérték túllépés nem volt észlelhető.

Szálló por (PM₁₀) légszennyező anyag tekintetében Békéscsaba város B légszennyezettségi zónába került besorolásra a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet alapján.

E jogszabály alapján 2005. évtől Békéscsabán a „légszennyezettségi zóna intézkedési program„ keretén belül a jogszabály által előírt minimálisan meghatározott (negyedévente két hét mintavétel) vizsgált időtartamban 1 mérőhelyen történik szálló por (PM₁₀) mérés.

Fenti mérési ponton túl szállópor mérés egy időszakos, a területi környezetvédelmi hatóság által kijelölt eseti mérőhelyen is folyik, ahol mobil mérőállomást üzemeltet a Laboratóriumi Osztály.

Mért és értékelt mérési eredmények:

Szálló por PM₁₀ frakció éves periódusok statisztikai paraméterei 24 órás átlagok alapján

PM ₁₀ (mérőpont száma)		Békéscsaba				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (50 µg/m ³) túllépés (db)	24 órás határérték túllépés (%)	
2017	1	21,03	39,60	0	0,00	jó
2018	1	30,57	80,10	9	15,52	jó
2019	1	24,03	70,80	2	3,45	jó
2020	1	22,90	50,00	0	0,00	jó

PM₁₀ pormintavételi program alapján (negyedévente két hét mintavétel) 56 db minta/év
Mérőpont: Békéscsaba, Dobozi út 5.

PM ₁₀ (mérőpont száma)		Hatóság által kijelölt ideiglenes mérőpont				Minősítés
		Átlag (µg/m ³)	Maximum (µg/m ³)	24 órás határérték (50 µg/m ³) túllépés (db)	24 órás határérték túllépés (%)	
2017	1	19,55	50,40	1	1,79	jó
2018	1	31,12	68,00	9	16,07	jó
2019	1	22,13	61,20	1	1,72	jó
2020	1	22,62	51,21	1	n. a.	jó

Mérőpont: Békéscsaba, Pásztor u. 17. (2020-ban 42 db minta/év)

Békéscsabán az elmúlt évek mérési eredményei azt igazolták, hogy a kisméretű szállópor (PM₁₀ részecske) komponens nagy részét a szilárd tüzelőanyag elégetésével járó technológiák bocsájtják ki, ezek közül is kiemelkedő a lakossági tüzelés.

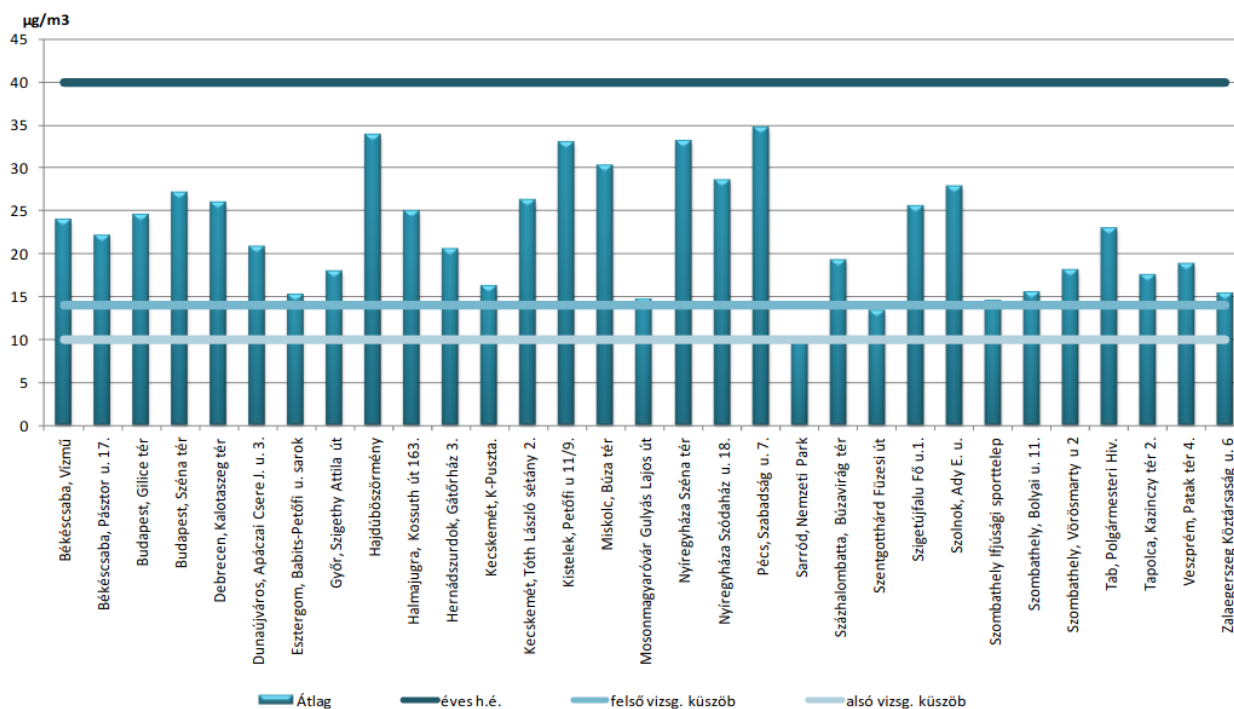
Az elmúlt években elkészített országos légszennyező anyag leltárok adatai alapján a kisméretű szállópor kibocsátás közel 70%-át a lakossági fűtés okozza.

A légszennyező anyagok közül az egészségre a legnagyobb veszélyt a kisméretű részecske (PM₁₀), köznapi nevén a szálló por jelenti. (A PM₁₀ alatt a 10 mikrométer átmérő alatti porrészecskékből álló frakciót értjük).

Emiatt mindenképpen kerülendő a hulladékkal, barnaszénnel, lignittel, tüzelőolajjal és nedves vagy kezelt fával történő fűtés, illetve a hulladékok (avar és kerti hulladék) nyílt téren történő égetése.

Az elmúlt években Békéscsaba város levegője szálló por (PM₁₀) légszennyező anyag tekintetében, az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat által kiértékelt mérési adatok alapján jó minőségű, a koncentráció az elmúlt években nem haladta meg a légszennyezettségi határértéket, és folyamatos határérték túllépés nem volt észlelhető.

1. diagram: PM₁₀ éves átlagok a vizsgált mintavételi helyeken

Nagyobb városainkban a közlekedés által kibocsátott légszennyező anyag mennyisége, valamint a közlekedés hatására kialakult portterhelés a jelentős mértékű. Ezen negatív hatások csökkentésére pozitívként megemlíthető, hogy a megye területén Gyula és Békéscsaba város körül elkerülő útvonalak épültek.

A Békés Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály a Földművelésügyi Minisztérium irányításával, a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 14. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint, környezetvédelmi hatáskörében eljárva 2016. évben levegőminőségi tervet készített Békéscsaba városra vonatkozóan.

A levegőminőségi terv a levegőminőség javítását célzó LIFE Integrált Projekt keretében javasolt intézkedéseket is tartalmazta, mely projekt időtartama 2019. január 1. – 2026. december 31. közötti időszak. A program keretében lehetőség van egész évben üzemeltetett, folyamatos, több légszennyező anyag mintavételére alkalmas automata mérőállomás üzemeltetésére.

A LIFE Intergrált Projekt keretében a Békés Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály együttműködésével a levegőminőségi terv felülvizsgálata elkészült, mely közzétételre került a nyilvánosság részére.

ZAJ ELLENI VÉDELEM

A területi környezetvédelmi hatóság területén lévő jelentősebb fém-, gép-, és üvegipari cégeknél folyamatos fejlesztések történtek. A nagy beruházások előzetes vizsgálatainál minden esetben előírjuk a zajvédelmi követelményeket, melyeket a tervezők figyelembe vettek.

Jelentősnek tekinthető a „Modern Városok” program keretein belül épülő békéscsabai multifunkciós sportcsarnok, illetve sportuszoda, valamint az ezekhez kapcsolódó termelő és visszasajtoló termálkútak fúrása, melyeknek jelentős zavaró zajhatása van. A kutak fúrása jelentős 24 órás állandó zajkibocsátással jár, mely építéshez feltételekkel, meghatározott időtartamra zajkibocsátási határérték alóli felmentést adtunk. A fúrás során napi rendszerességgel kapcsolatba voltunk a kivitelezővel, hogy az előre nem tervezhető eseményekről értesüljünk. A lakosság érdeklődésére minden esetben tájékoztattuk őket az aktuális folyamatokról és a zajkeltő események várható befejezéséről.

A zajvédelmi hatósági hatáskörünkbe tartozó zavaró zajhatásokra vonatkozó lakossági panaszok többnyire kisebb cégek városon belüli zajos tevékenységeire irányulnak. E cégek hatósági intézkedéseink hatására a zajvédelmi követelményeket betartják, vagy megszüntették zajkeltő tevékenységüket.

Közlekedési zaj szempontjából a településeket összekötő utakon útfelújítások, hídfelújítások történtek, amiben szakvéleményünket minden esetben érvényesítettük. Az M47-es főút tervezésekor zajvédő falak létesítését és egyéb zajcsökkentő beavatkozásokat írtunk elő.

A vasúti pályák felújítása tekintetében minden esetben vizsgáltuk a zajterheltséget és azon szakaszokon, ahol a távlati forgalom nagysága mellett határértéket meghaladó zajterhelést prognosztizáltak ott zajárnyékoló fal létesítését és rezgéselnyelő rugalmas sínlátétek beépítését írtuk elő.

Békés Megye városai területrendezési eszközeinek módosításakor, illetve a környezetvédelmi programok véleményezésekor kiemelten kezeltük a városok zajterheltségét. Minden esetben kiemelten fontosnak tartottuk – az Országos Környezetvédelmi Programmal összhangban – a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítását, melyben a környezeti zajnak való kitettség által okozott káros hatások jelentős szerepet játszanak. Fontosnak tartjuk a lakóterületek és ipari, gazdasági területek védőövezetekkel való elkülönítését, mellyel a városok zajterheltsége mérsékelhető.

A KTI Közlekedéstudományi Intézet Nonprofit Kft. a harmadik stratégiai zajtérképezési ciklus keretében elvégezte az állami kezelésben lévő nagy forgalmú közutak és vasútvonalak stratégiai zajtérképezéseit. Az Elektronikus Levegő- és Zajvédelmi Adattár megtekinthető a <http://www.elza-altalanos.kti.hu/> honlapon.

Orosháza fő közlekedési útvonalainak zajtérképe nappali időszakban (06⁰⁰ – 22⁰⁰)

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Az egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló **2021. évi II. törvény** 2021. március 1-jétől hatályba lépett rendelkezéseiben meghatározott hatáskör átcsoportosítás és új feladatok ellátása érdekében, a hulladékgazdálkodási hatóság kijelöléséről szóló **124/2021. (III. 12.) Korm. rendelet** szerint a közigazgatási hatósági ügyekben eljáró hulladékgazdálkodási hatósági rendszer új területi szervei 2021. március 16-ától a megyei kormányhivatalok.

Hulladéklerakók engedélyezettsége, rekultiváció

Békés megyében 2 db B3 típusú, települési szilárd-hulladék lerakó üzemel IPPC engedély alapján (Békéscsaba, Gyomaendrőd), a többi lerakó bezárásra került. A bezárt lerakók rekultivációs utógondozási időszaka egyedileg lett meghatározva, minimum 10 évre.

Békés megye közszolgáltatásból származó települési hulladéka teljes egészében a békéscsabai válogatóműbe kerül beszállításra, ahol a előkezelésen esik át, majd a nem hasznosítható hulladékokat Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Műbe szállítják át és ártalmatlanítják lerakással.

A Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Mű a jelenlegi kiépítettség mellett még mintegy 10-12 évre elegendő kapacitással rendelkezik. Az azt követő időszakra megfelelő ütemezéssel ki kell építeni a következő ütemet.

A gyomaendrődi regionális hulladékkezelő műbe nem szállítanak települési hulladékot közszolgáltatásból származóan, ezért szabad kapacitással rendelkezik, működését tekintve jelenleg nem kihasznált.

Közszolgáltatás

Békés megyében jelenleg a DAREH Bázis Nonprofit Zrt. végzi a közszolgáltatást a Pest Megyei Kormányhivatal Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya által kiadott minősítési engedélye, az NHKV Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló Vagyonkezelő Zrt. megfelelési véleménye, valamint a területi és az országos hulladékgazdálkodási hatóságok által kiadott hulladékgazdálkodási engedélyek alapján. A Zrt. ezen feladatát jelenleg alvállalkozó szervezetek bevonásával végzi.

A közszolgáltatás keretében összegyűjtött hulladék a Békéscsaba, Felsőnyomás 0763/192 hrsz. alatt lévő **válogatóműbe** kerül, melynek üzemeltetője ugyancsak a DAREH Bázis Nonprofit Zrt. A válogatómű 2016. évben kezdte meg működését. A létesítmény jelenleg Magyarország egyik legnagyobb kapacitású és legkorszerűbb hulladékválogatója.

A válogatómű 2020. évben átlagosan 360 t hulladékot válogatott át naponta. A telephelyen komposztálási tevékenységet is folytatnak. A válogatóüzem az ingatlanhasználók számára nem nyújt igénybe vehető szolgáltatást.

Szelektív hulladékgyűjtés

Békés megye településein jelenleg összesen 256 db szelektív **hulladékgyűjtő sziget** áll a lakosság rendelkezésére, emellett fokozatosan bevezetésre került a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés (zöld és sárga kuka). A közszolgáltató DAREH Bázis Nonprofit Zrt. honlapján teszi közzé településenként az ürítési rendet, hulladéknapárt.

Hulladékgyűjtő udvar az alábbi településeken üzemel:

- Kunágota
- Mezőhegyes
- Vésztő
- Gyula
- Orosháza
- Szeghalom
- Gyomaendrőd
- Dévaványa
- Kondoros

A hulladékgyűjtő udvarokat a hozzárendelt települések ingatlanhasználói vehetik igénybe. A települési beosztást, valamint a hulladékgyűjtő udvarokról szóló részletes tájékoztatást a közszolgáltató a honlapján teszi közzé.

A megyében Orosházán, Szeghalmon, Mezőhegyesen és Gyulán található **átrakó állomás**. Az átrakóállomás a települési szilárd hulladék begyűjtését szolgáló, zárt, körülkerített, kamerával megfigyelt létesítmény, ahol a hulladékot a beszállító gyűjtőjárműből egy zárt rendszerű présfejjel ellátott konténerbe

ürítik. Az így összegyűjtött nagy mennyiségű tömörített hulladékot a konténer telítettsége esetén a Békéscsaba, Külterület 0763/192 hrsz. alatt válogatóműbe szállítják.

Az átrakóállomások az ingatlanhasználók számára nem nyújtanak igénybe vehető szolgáltatást.

Komposztálás

Komposztálni nem csak a zöldhulladékot lehet, hanem állati mellékterméket (pl. szennyvíziszap, trágya, vágóhídi hulladék), sőt veszélyes hulladékot is. Erre példa a Körös-Kör Kft. ecsegfalvi telephelye, ahol szénhidrogénnel szennyezett iszapokat, talajokat ártalmatlanítanak komposztálási technológiával. Ennek végeredményeként olyan nem veszélyes hulladékok keletkeznek, melyek – laborvizsgálatok elvégzését követően, megfelelő eredmények esetén szántóföldre kihelyezhetőek.

Gyulán, a szennyvíztisztító telep területén zöldhulladék és állati eredetű hulladékok komposztálása is történik.

Fentiekén túl az alábbi településeken üzemel komposztáló telep: Gyomaendrőd, Szarvas, Békéscsaba, Dévaványa.

Tapasztalataink szerint a komposzt minősége sok esetben nem felel meg a kereskedelmi forgalomba hozatal feltételeinek, ezért továbbra is hulladék státuszban marad.

Hulladékgazdálkodási engedélyek, engedélyesek

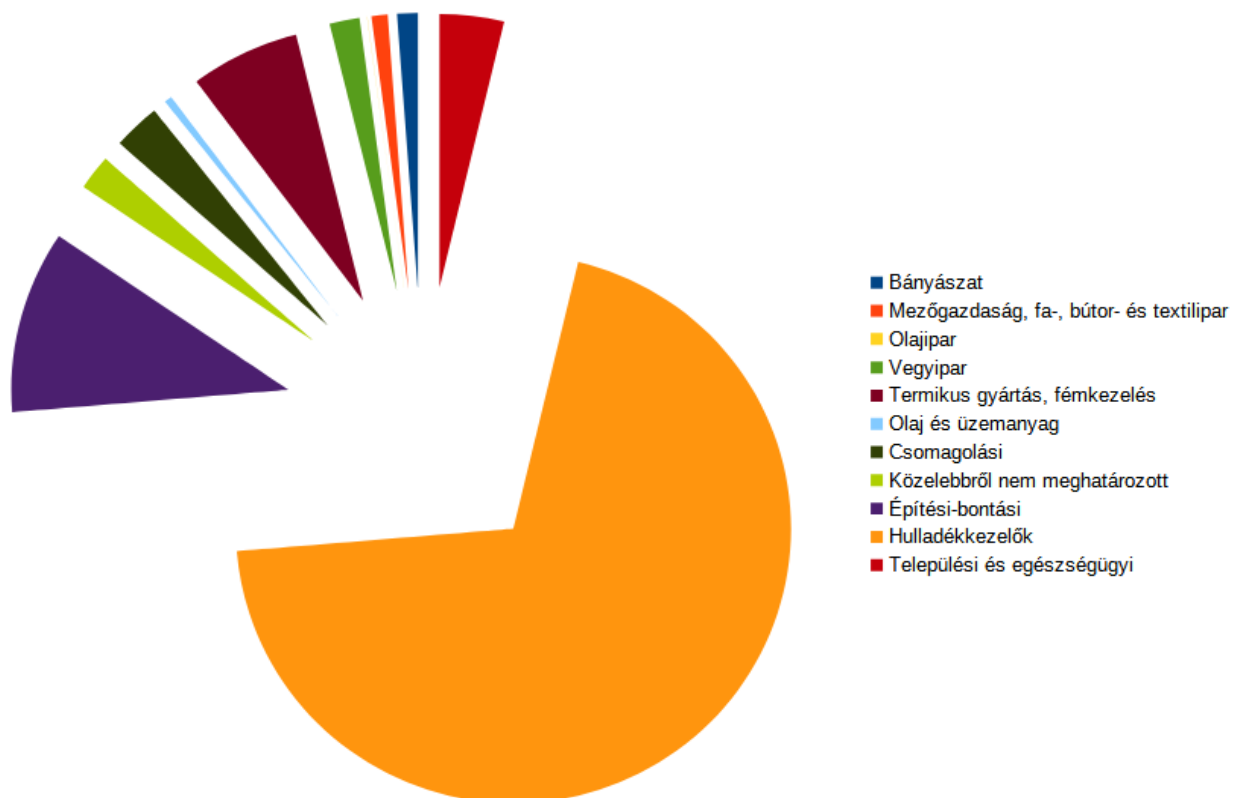
Békés megyében hulladékelektézésről, illetve kezelésről éves adatszolgáltatást küldő telephelyek száma 1529. Ez tartalmazza a hulladék termelők és kezelők telephelyeit is.

Hulladékgazdálkodási tevékenységnek minősül a hulladékokkal kapcsolatos kereskedelem, közvetítés, gyűjtés, szállítás, előkezelés, hasznosítás és ártalmatlanítás. Ezen tevékenységek nyilvántartásba vételt követően, vagy hulladékgazdálkodási engedély birtokában végezhetőek.

A Békés megyében hulladékgazdálkodással foglalkozó cégek közül 5 db autóbontó telepként üzemel, 18 db veszélyes hulladékgyűjtéssel vagy kezeléssel foglalkozik, 64 db nem veszélyes hulladékokkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységet folytat (ide tartozik pld. az építési-bontási hulladékok kezelése, papírműanyag hulladék előkezelése-hasznosítása).

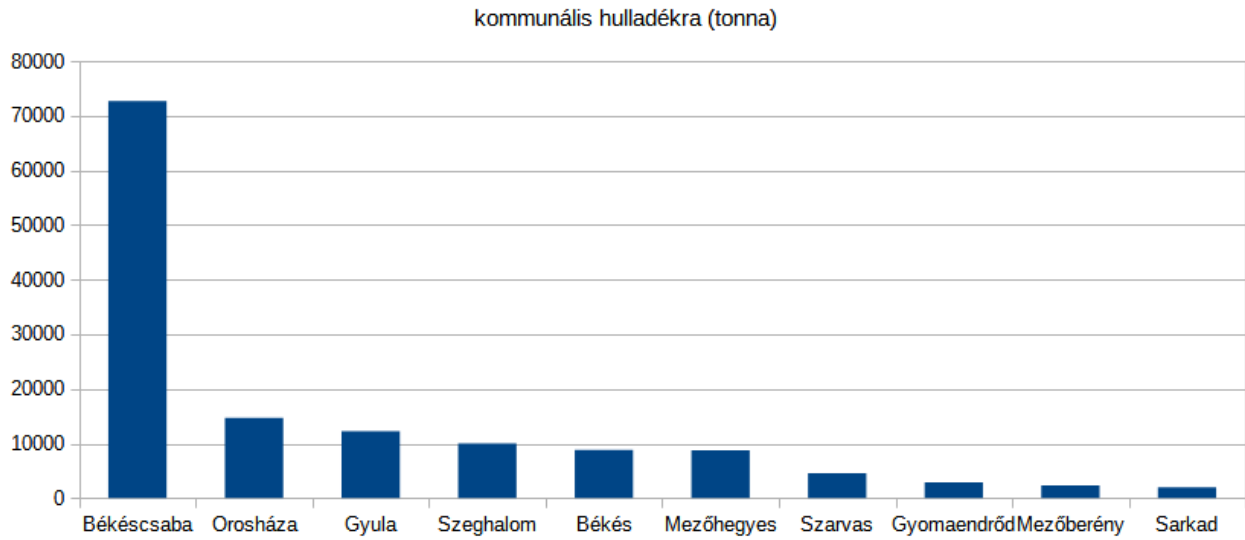
A 2021. évben az első nyolc hónapban 26 db hulladékgazdálkodási engedély került kiadásra.

Békés megyében képződött hulladékok ágazonként megoszlása (2020.)

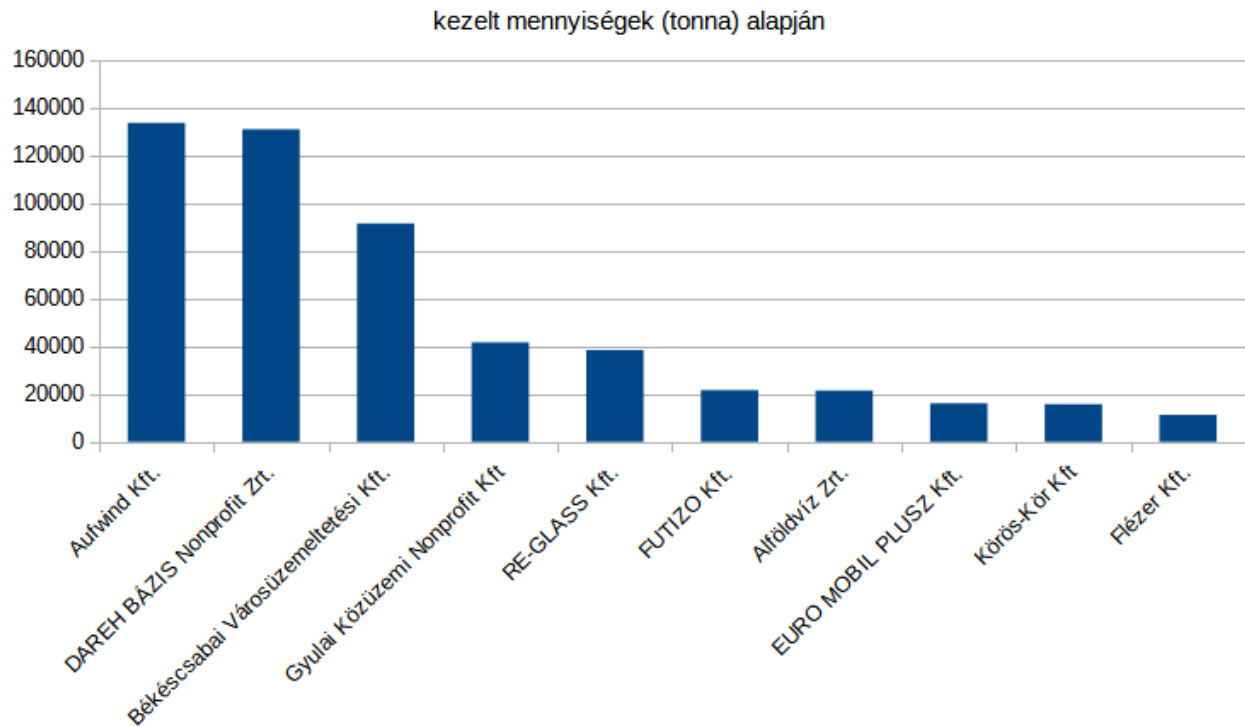
A képződött kommunális hulladék mennyisége településenként

A 10 legjelentősebb hulladéktermelő település 2020.

A Békés megyei hulladékkezelő gazdasági társaságok

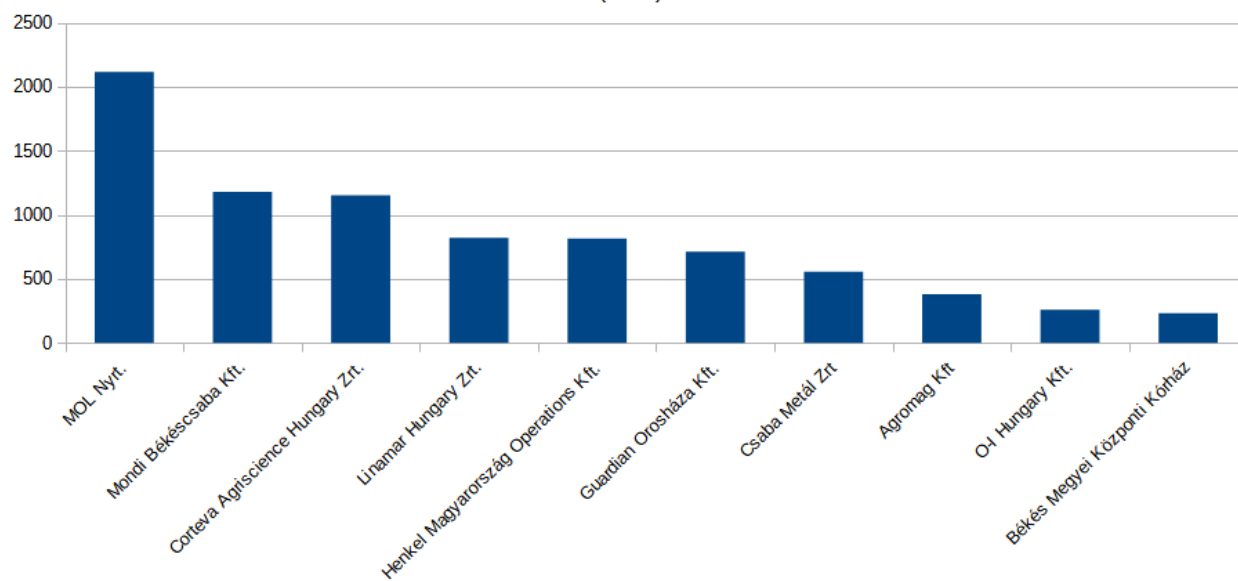
A 10 legjelentősebb hulladékkezelő 2020.

A legtöbb veszélyes hulladékot termelők Békés megyében (2020.)

Legjelentősebb veszélyes hulladékot termelők 2020.

(tonna)

FELSZÍN ALATTI KÖZEG VÉDELME, KÁRMENTESÍTÉS

Békés megye területén jelenleg 36 helyszínen van folyamatban a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet 21. § (4) bekezdése szerinti kármentesítés valamely szakasza.

A felszín alatti közeg szennyezettségének szempontjából a korábbi évtizedekben a legnagyobb problémát a felszín alatt elhelyezett szimpla falú – üzemanyag és/vagy fűtőolaj tárolására használt – tartályok meghibásodása (lyukadása), az állattartási tevékenységek során keletkező almos, illetve hígrágya nem megfelelő tárolása, kisebb mértékben a növényvédő szerek elásása, állati eredetű, illetve nehézfém tartalmú hulladékok elhelyezése, valamint technológiai szennyvíz elszikkasztása okozta.

Napjainkban leginkább a kőolaj és földgázkitermelési tevékenység végzése során bekövetkezett szénhidrogén eredetű szennyezések jellemzőek. Ezekben az esetekben nem jellemző kármentesítés elrendelése.

A felszín alatt futó termelvényvezetékek lyukadása estében a felszín alatti közegben kárt okozó tevékenység végzője – az illetékes hatóságokat értesítve – jellemzően azonnal megkezdte a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről szóló 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése szerinti kárelhárítást, mely rendszerint mind a hatóságok, mint pedig a környezethasználó részéről pozitív eredménnyel zárul, ezért nincs szükség a legtöbb esetben a kármentesítés elrendelésére.

Amennyiben a kárelhárítás mégis negatív eredménnyel zárul, vagyis az azonnali beavatkozást követően olyan mértékű szennyezettség marad vissza a károsodott területen, mely szennyeződés koncentrációja meghaladja a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben meghatározott (B) szennyezettségi határértékeket, abban az esetben – a vízügyi és vízvédelmi hatóság javaslatára – a területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság hivatalból kármentesítési eljárást indít.

A gyors és hatékony beavatkozásoknak, valamint a jogszabályi követelmények szigorításának (pl. megfelelő trágyatároló létesítése) köszönhetően a felszín alatti közeg olyan szintű szennyeződése, mely aktív műszaki beavatkozást és/vagy monitoring tevékenység végzését igényelné napjainkban egyre ritkábban fordul elő.

A szennyezéssel érintett területeken üzemeltetett monitoring kutak vizsgálati eredményeinek ismeretében elmondható, hogy a korábbi évtizedekben bekövetkezett szennyezések miatt indult kármentesítési tevékenységek, illetve hatósági eljárások az elmúlt 5 évben egyre nagyobb számban zárultak le, és a területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság a kármentesítéseket befejezettnek tekintette.

Szennyezőanyagok tekintetében számszakilag jelenleg az alábbiak szerint alakulnak a Békés megye illetékességi területén folyamatban lévő kármentesítések:

	Szennyezőanyagok			
	Szénhidrogén származékok	Nehézfémek	Növényvédő szerek	Szervetlen vegyületek
	(összes alifás szénhidrogén TPH, benzol, toluol, etil benzol, xilol BTEX), policiklikus aromás szénhidrogének PAH)	(nikkel, króm, réz, cink arzén szelén) stb...	(DDT/DDD/DDE, összes drin, összes HCH, triazinok, fenoxi karbonsav származékok, peszticidek)	(nitrát, nitrit, ammónia, foszfát, klorid stb...)
Helyszín (db)	19 + 4 (OKKP-s helyszín)	4 + 3 (OKKP-s helyszín)	2 + 1 (OKKP-s helyszín)	5 + 2 (OKKP-s helyszín)

A Nemzeti Környezetvédelmi Program részét képezi az Országos Környezeti Kármentesítési Program, röviden OKKP.

Az OKKP célja felelősségi körtől függetlenül:

- az elmúlt évszázadban a földtani közegben (talajban) és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyezettségek, károsodások felderítése, megismerése,
- a szennyeződések mértékének feltárása,
- a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése,
- a szennyezett területeken a szennyezettség mérséklése, vagy megszüntetésének elősegítése.

A Békés megyét érintő 7 db OKKP-s kármentesítés van folyamatban. A szennyezettség megszüntetésére kötelezett állami szerv 6 helyszínen esetében a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság (a továbbiakban: KÖVIZIG), 1 helyszínen pedig a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. (a továbbiakban: MNV Zrt.)

A KÖVIZIG felelősségi körébe tartozó kármentesítéssel érintett helyszínek:

- Békéscsaba, külterület 0243/2 hrsz. (Fényes tanya)
Nyomdaipari tevékenység során keletkezett desztillációs maradékok, festékiszapok és oldószerek helytelen tárolása okozta szennyeződés
- Gyomaendrőd, Nagylapos külterület 02392/7 hrsz., 02392/9 hrsz., 02392/14 hrsz.
növényvédő szer okozta szennyeződés
- Békéscsaba, belterület 1283/2, 1284 és 1285 hrsz.
Volt Patyolat-vállalat által végzett tevékenység okozta klórozott alifás szénhidrogén szennyezettség
- Kardos, külterület 06/38 hrsz.
növényvédő-szer elásás
- Szarvas, külterület 01239/2 hrsz.
volt szennyvízelhelyező telepen nehézfémek (galvániszap) okozta elszennyeződés
- Körösladány, külterület 035/13; 035/14
volt bőrhulladék lerakó kármentesítése (nehézfémek és szerves vegyületek okozta szennyezés)

Az MNV Zrt. felelősségi körébe tartozó kármentesítési helyszínek:

- Nagyszénás, külterület 030 hrsz.
Nagyszénási vasútállomáson az ún. „Pálma téri rakodó” környezetében szénhidrogén eredetű szennyezettség

Össességében elmondható tehát, hogy a Békés megyében zajló kármentesítések száma évről évre folyamatosan csökken.

Ez a csökkenő tendencia köszönhető egyrészt a környezettudatosabb területhasználatnak (nagyobb odafigyelés, jogszabályok betartása), másrészt a természet „öntisztító” erejének, illetve egy esetleges környezetszennyezés esetén a gyors és hatékony beavatkozásnak.

Sajnos azonban megyénkben is vannak olyan területek, ahol a szennyezettség kiterjedése mind horizontálisan, mind pedig vertikálisan jelentős.

Ilyenkor a sikeres kármentesítést több tényező is befolyásolja, például az aktív beavatkozás, valamint a monitoring tevékenység költségessége, illetve szennyezettség szempontjából kedvezőtlen földtani adottságok.

Ezekben az esetekben a kármentesítés akár évekig, évtizedekig is eltarthat.

TERMÉSZETVÉDELEM

Békés megye területén a következő országos jelentőségű védett természeti területek találhatóak:

- *nemzeti park törzsterületek (NP):*

terület neve	Békés megyei terület (ha)
Körös-Maros Nemzeti Park	29658

- *természetvédelmi területek (TT):*

nemzeti park igazgatóság	név	terület (ha)
Körös-Maros NPI	Dénesmajori Csigás-erdő TT	5,16
Körös-Maros NPI	Szarvasi Arborétum TT	45,44
Körös-Maros NPI	Szarvasi Történelmi Emlékpark TT	0,69
Körös-Maros NPI	Szeghalmi Kéktó TT	112,19
	Összesen:	163,48

- *a törvény erejénél fogva védett („ex lege”) területek*

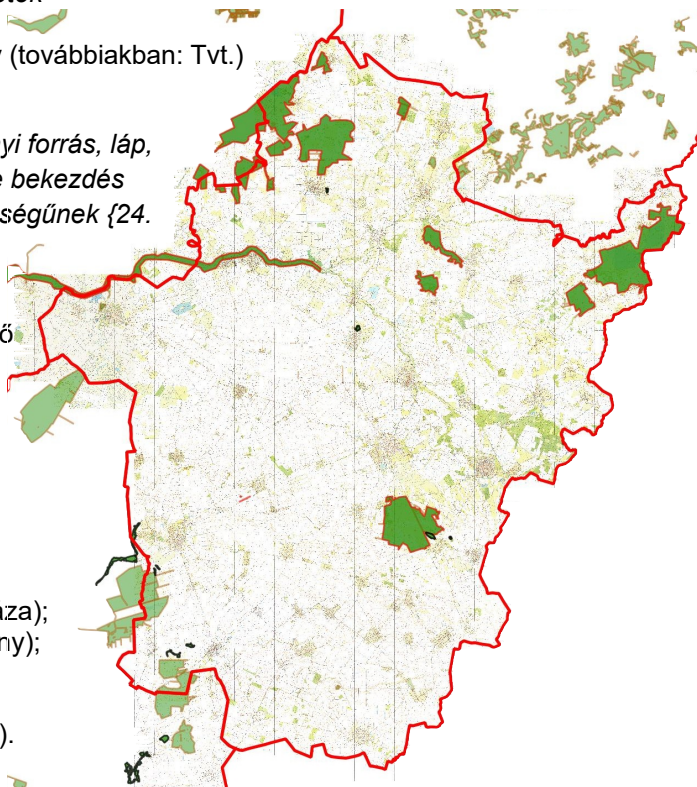
A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban: Tvt.) 23. § (2) bekezdése értelmében:

E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek {24. § (1) bekezdés} minősülnek.

Békés megye területén forrás, láp, barlang, víznyelő nem található.

A nyilvántartásban lévő ex lege szikes tavaink:

- Kakasszéki Tó (Orosháza);
- Kis-sóstó (Orosháza);
- Komlósi Szikes tó (Békéssámszon);
- Kopáncsi Székes (Tótkomlós),
- Macelka-nádas (Kardoskút, Orosháza);
- Mezőberényi Szikes Tó (Mezőberény);
- Nádas-dűlő (Kétegyháza);
- Szabadka dűlő (Kétegyháza);
- Dévaványai Szikes Tó (Dévaványa).

A szikes tavak a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva a védett szikes tavak jegyzékéről szóló 8006/2001. (MK. 156.) KöM tájékoztatóban jelentek meg. Bejegyzésük az ingatlan-nyilvántartásban megtörtént.

Földvárak

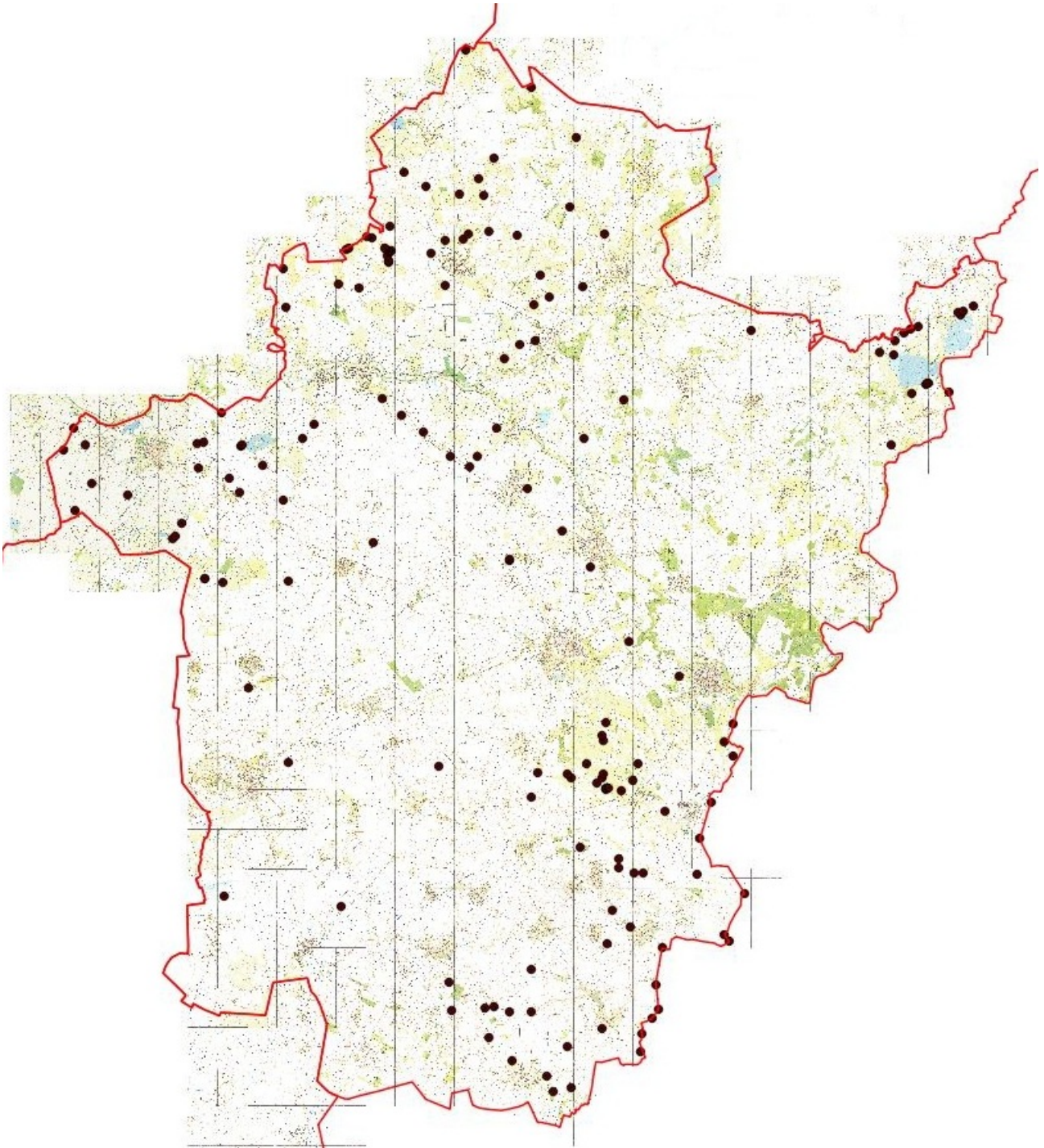
Az illetékességi területre eső települések mintegy felének a közigazgatási területén megtaláljuk ezek nyomait, azonban végleges felmérésük, bejegyeztetésük még nem történt meg.

Kunhalmok

A Békés megye területén található mintegy 165 db a törvény erejénél fogva védett „ex lege” kunhalom bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásban 2020. év első felében befejezésre került.

Korábban számos kunhalmot ért a szántásból és egyéb mezőgazdasági talajmunkákból eredő pusztítás.

Több esetben hivatalból indult eljárásban volt szükséges megtiltani a halomtest mezőgazdasági művelését. Kedvező fejlemény, hogy a gazdálkodók egyre inkább tisztában vannak a kunhalmok védettségével és ilyen tevékenység ma már csak elvétve fordul elő.

Felszíni vizek

Békés megye területén lévő felszíni vízfolyások és a vízgyűjtő-gazdálkodási terv második felülvizsgálata során a felszíni víztestek előzetes állapotértékelése szerinti ökológiai minősítése:

Vízfolyás név	Ökológiai minősítés
Büngödsdi-csatorna	rossz
Élővíz-csatorna (Kettős-Körös)	jó
Fehér-Körös	mérsékelt
Fekete-Körös	mérsékelt
Gerlai-holtág	mérsékelt
Gyepes-főcsatorna felső	mérsékelt
Gyepes-főcsatorna alsó	mérsékelt
Hosszú-fok-Határ-ér-Köles-éri-főcsatorna	mérsékelt
Kettős-Körös	mérsékelt
Korhány-csatorna	jó
V. Vargahosszai-főcsatorna	mérsékelt
Kígyósi-főcsatorna	mérsékelt
Mezőberényi-főcsatorna	gyenge
Dögös-Kákafoki-csatorna	mérsékelt
Fazekaszugi-főcsatorna	mérsékelt
Hortobágy-Berettyó	mérsékelt
Malomzug-Décsipusztai-csatorna	mérsékelt
Hármas-Körös alsó	mérsékelt
Hármas-Körös felső	mérsékelt
Folyáséri-főcsatorna	mérsékelt
Holt-Sebes-Körös	mérsékelt
Nagytóti-Toprongyos-csatorna dél	gyenge
Nagytóti-Toprongyos-csatorna észak	gyenge
Sebes-Körös felső	gyenge
Sebes-Körös alsó	jó
Dióéri-főcsatorna	gyenge
Cigánykaér-csatorna	mérsékelt
Királyhegyesi-Szárazér-csatorna	mérsékelt
Kutaséri-csatorna	gyenge
Sámson-Ápátfalvi-Szárazér-csatorna	mérsékelt
Tótkomlós-éri-csatorna	jó

Békés megye területén lévő állóvizek és a vízgyűjtő-gazdálkodási terv második felülvizsgálata során a felszíni víztestek előzetes állapotértékelése szerinti ökológiai minősítése:

Állóvíz név	Ökológiai minősítés
Kardoskúti-Fehér-tó	jó
Begécsi-halastavak	mérsékelt
Biharugrai-halastavak	mérsékelt
Félhalmi-holtágrendszer (Félhalmi-; Danzugi-; Torzsási-holtág)	gyenge
Peresi-holtágrendszer (Kecskészugi-; Templomzugi-; Bónomzugi-; Soczózugi-; Peresi- holtág)	mérsékelt
Szarvas-Békésszentandrás-holtágrendszer (Siratói- és Békésszentandrás-holtág)	mérsékelt
Békéscsaba Téglagyári-tavak	gyenge

Natura 2000 területek

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió két természetvédelmi irányelve alapján, az 1979-ben megalkotott **madárvédelmi irányelv** (2009/147/EK korábban 79/409/EGK) végrehajtásaként kijelölésre kerülő különleges madárvédelmi területeket és az 1992-ben elfogadott **élőhelyvédelmi irányelv** (43/92/EGK) alapján kijelölésre kerülő különleges természetmegőrzési területeket foglalja magába.

A madárvédelmi irányelv általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme.

Az élőhelyvédelmi irányelv fő célkitűzése a biológiai sokféleség megóvása, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével.

A Natura 2000 területek sok helyen átfedésben vannak egymással és az országos jelentőségű természetvédelmi területekkel, a védett természeti területek jelentős része egyben Natura 2000 terület is.

Békés megyében összesen 80.888 ha Natura 2000 terület került kijelölésre (a megye 14,4%-a).

Békés megye területén a következő Natura 2000 területek találhatóak:

Madárvédelmi területek:

terület neve	területkód
Kígyósi-puszta	HUKM10001
Kis-Sárrét	HUKM10002
Dévaványai-sík	HUKM10003
Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták	HUKM10004
Cserebökényi-puszták	HUKM10005

Természetmegőrzési területek:

terület neve	területkód
Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták	HUKM20001
Száraz-ér	HUKM20004
Mágozs-ér	HUKM20006
Csorvási löszgyep	HUKM20007
Mezőhegyes-battonyai gyep	HUKM20009
Gyula-szabadkígyósi gyep	HUKM20010
Körösközi erdők	HUKM20011
Fekete-, Fehér- és Kettős-Körös	HUKM20012
Bélmegyeri Fás-puszta	HUKM20013
Dévaványa környéki gyep	HUKM20014
Hortobágy-Berettyó	HUKM20015
Sebes-Körös	HUKM20016
Hármas-Körös	HUKM20017
Holt-Sebes-Körös	HUKM20018
Dél-bihari szikesek	HUKM20019
Gyepes-csatorna	HUKM20020
Sarkadi Fási-erdő	HUKM20021
Köles-ér	HUKM20022
Korhány és Holt-Korhány	HUKM20023
Orosi tölgyes	HUKM20024

Gyantéi erdők	HUKM20025
Tóniszállás-szarvasi gyepek	HUKM20026
Cserebökény	HUKM20027

A Körös-Maros Nemzeti Park mozaikos felépítésű. A vízrendezés, a mezőgazdaság átalakította a régi tájat, a legtöbb területet elhódította. A Körös-Maros Nemzeti Park feladata a mozaikosan fennmaradt természeti értékek megőrzése az utókor számára.

Kedvező fejlemény, hogy a védett természeti területek élőhely fenntartási munkái egyre több helyen régi magyar háziállat fajtákkal történő legeltetéssel történnek. Ez elősegíti a gyepek, valamint a legelőkhöz kötődő védett állatfajok megőrzését, a hagyományőrzést.

Védett természeti értékeink közül kiemelkedő a fokozottan védett tűzok (*Otis tarda*) jelentős hazai állománya. A Dévaványán létrehozott Tűzokvédelmi Mintaterület egy 400 hektáros bekerített és speciálisan kezelt terület, amely Európában egyedülálló természetvédelmi projektnek számít. A tűzok populációja a védelmi tevékenységnek köszönhetően az elmúlt tíz év során enyhe növekedést mutatott és jelenleg több, mint 500 egyedet számlál.

A védett növényfajok közül a volgamenti hérics (*Adonis vologensis*) Magyarország legritkább és legveszélyeztetettebb növényritkaságai közé tartozik, az ország területén egyetlen állománya Csorvás mellett található.

A lakosság körében minden évben jelentős konfliktusforrást jelentenek az emberhez kötődő, településeken élő védett állatfajok, – leginkább a fecskék és gólyák – fészkelése. Denevérekkel kapcsolatban is jelentős a beérkező panaszbejelentések száma (mind az állatvédők, mind az állatok által kellemetlenségeket elszenvedők részéről).

Ezen kívül konfliktusokat jelenthet a gazdasági tevékenységek hatása a védett állatokra, területekre. Ezeknek a feloldása is komoly szakmai, hatósági feladatot jelent minden évben.

KOMPLEX ÜGYEK

Békés megye környezeti állapotát nagy mértékben befolyásolja az, hogy a nagy ipari létesítmények, feldolgozó üzemek, nagy létszámú állattartó telepek hogyan üzemelnek, milyen technológiát alkalmaznak, hogyan tartják be az engedélyekben foglalt környezetvédelmi előírásokat.

A nagy ipari, ill. mezőgazdasági létesítmények engedélyezését, illetve az üzemeltetésükhöz szükséges feltételeket az egységes környezethasználat (IPPC) engedélyek kiadása során határozza meg a környezetvédelmi hatóság, a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet alapján. A rendelet hatálya alá különböző jellegű létesítmények tartoznak, feldolgozó, illetve ipari létesítmények, valamint a nagy létszámú állattartó telepek.

Békés megyében összesen 86 db IPPC-s telephely van, ebből 21 db (25%) ipari vagy feldolgozó létesítmény és – a megye mezőgazdasági jellegét tükröző – 65 db (75%) állattartó telep. Az 65 db állattartó létesítmény közül 36 db (55%) sertések tartására, 29 db (45%) baromfik tartására szolgál.

Az ipari, ill. feldolgozó létesítmények között találunk 2 db üvegyárat (egy síküveg-, illetve egy öblösüvegyár), 2 db nyomdaüzemet, 2 db tégl- és 1 db cserépgyárat, 3 db felületkezelő üzem, 4 db létesítményt kőolaj- vagy földgáz feldolgozására, 1 db alumíniumnyomásos öntödét, 1 db biogázüzemet, 1 db vágóhidat, 1 db állati mellékterméket feldolgozó üzem, 1 db veszélyes hulladékot ártalmatlanító telepet és 2 db regionális hulladékkezelőt.

A fentiek mind üzemelő létesítmények. Ezen felül van 2 db engedéllyel rendelkező sertéstelep, melyet még nem valósítottak meg. 2020. évben 1 db állattartó telep kapott új engedélyt, a többi mind üzemelő telephelyek. Egy baromfitelep esetében kötelezés került kiadásra IPPC engedély megszerzésére. Az orosházi kohászati üzem végelszámolás alá került. Az Európai Unió szabályozása alapján az elérhető legjobb technika követelményeknek igazolására az állattartó telepeken (sertés, baromfi) folytatott tevékenység felülvizsgálatra került. A szigorú uniós feltételeknek a telephelyek többsége megfelel, a szükséges előírásokat megtették.

Jogsabályi előírás, hogy a környezetvédelmi hatóság az IPPC engedéllyel rendelkező létesítményekben rendszeresen helyszíni ellenőrzést tart, melynek során megvizsgálja az engedélyben foglalt teljesítését. Helyszíni ellenőrzést kell tartani, ha a tárgyi évet megelőző évben a létesítmény nem megfelelő működése következtében a környezetre káros hatású esemény, környezetveszélyeztetést- vagy -szennyezés történt, vagy a létesítmény az engedélyben meghatározott feltételek valamelyikét nem teljesítette; ha a létesítmény Natura 2000 területen, védett természeti területen vagy annak védőövezetén működik; ha a létesítmény település belterületén vagy belterülettel határos ingatlanon működik.

Az ellenőrzés során a környezetvédelmi hatóság azt vizsgálja, hogy az engedélyes tevékenysége mennyiben felel meg az elérhető legjobb technika előírásainak, mely feltételeket az Európai Unió szintjén megfogalmaztak pl. a nagy létszámú állattartó telepekre, az üvegyárakra, a kohászati üzemekre, a hulladékkezelő létesítményekre. Az ellenőrzés célja továbbá a folyamatos kapcsolattartás, konzultáció a környezethasználókkal.

A nagy állattartó telepek esetében többnyire bűzproblémák lépnek fel, melyek a telepeken képződő trágya tárolásakor vagy szántóföldi kihelyezésekor tapasztalható. Viszont a szántók szerves trágyával való ellátása alapvető fontosságú a talaj termőképességének, a gazdag talajélet és humusztartalom biztosítása szempontjából. Ezen kívül az állattartásból nagy mennyiségben keletkező szerves trágya hasznosítását is megoldja a szántóföldi kijuttatás.

A hulladékkezelő művek közül a békéscsabai lerakóban a III. ütem depóniájába kerül jelenleg a hulladék, ezen kívül van még engedélyezve egy további IV. számú ütem. De záros határidőn belül, kb. 10-12 év múlva új lerakási helyet kell találni, vagy a jelenlegi telephely további bővítéséről kell határozni. A gyomaendrődi lerakóba ezzel szemben viszonylag kevés hulladék kerül, ott van szabad kapacitás. Mindenképpen kerülni kell a külföldi hulladék behozatalát, mely előírást az Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2020. évi felülvizsgálata is tartalmazza.